

METODICKÝ POSTUP NA PODPORU VAZEB V RODINĚ PROSTŘEDNICTVÍM MAPOVÁNÍ PROCESŮ V RODINĚ

Úvod

Proto, abychom podpořili procesy v rodině, musíme zaměřit pozornost na mapování vývojových potřeb u dětských klientů s ohledem na jejich psychický vývoj. Vycházíme přitom z metodického pokynu mapování potřeb u dětí s psychickými problémy v Jihomoravském kraji z roku 2022.

Mapovací procesy

Mapujeme vývojové potřeby – kompetence rodičů – prostředí a okolí a to na začátku spolupráce, tak i v průběhu podpory. Pracovníci používají návodné otázky pro jednotlivé oblasti potřeb tak, aby podpořili přirozenou komunikaci mezi týmem a klientem či rodinou. U každé z oblastí pracovník hodnotí, zda je na danou potřebu nutné se zaměřit. Dále určuje intenzitu potřeby na číselné ose 0 – 5.

U každé potřeby je dobré se zeptat, zda dítěti i rodičům/pečujícím osobám, stav, který popisují, vyhovuje, nebo ho chtějí změnit, a co jsou ochotni pro změnu vzájemně udělat? Ke zjišťování potřeb pracovníci využívají techniky jako např. rodinná deska, emoční karty, pískoviště atp.

V rámci mapování potřeb a plánování podpory a péče je třeba zaměřit se nejen na pokrývání základních potřeb a fungování dítěte (např. nasycení, ošacení, bytové podmínky, školní docházka), ale také na vyšší a vývojové potřeby dítěte (např. emoční vývoj a chování, identita, sociální prezentace, samostatnost, zdraví). Důležité je pochopit celý příběh dítěte a jeho rodiny. Zaměřit se na pochopení souvislostí – kde je dítě teď, jak procházelo životem, odkud vychází (prostředí-rodina), co si o sobě myslí, jaké jsou reakce okolí, jaké má zdroje atd.

V rámci mapování je vhodné dodržet tento postup:

1. Společné schůzky s dítětem a rodičem/rodiči
2. Při mapování posílit roli dítěte v celém procesu
3. Individuální schůzky s dítětem
4. Individuální schůzky s rodičem/rodiči

Hodnocení potřeb dítěte

- **Samostatnost a péče o sebe**

Vhodné otázky pro dítě: Popiš mi celý svůj den. Máš doma nějaké úkoly, co musíš plnit? Jak se připravuješ do školy? Potřebuješ v tom pomoc? Co by si chtěl na své samostatnosti ještě změnit?

- **Sociální prezentace**

Vhodné otázky pro dítě: Jaká je Tvoje rodina, kdo ji tvoří a jak spolu vycházíte? Co o sobě řekneš, když by ses měl představit novým lidem? Jak by ses popsal třeba na pracovním pohovoru nebo při pohovoru na střední či vysokou školu? Co by si chtěl, aby o Tobě ostatní lidé věděli?

- **Identita**

Vhodné otázky pro dítě: Co máš na sobě rád a co Ti naopak vadí? Čeho si vážíš na svých blízkých, kamarádech? Co Ti na Tvých blízkých vadí, nedokážeš u nich překousnout?

- **Emoční vývoj a chování**

Vhodné otázky pro dítě: Víš, co jsou emoce? Znáš nějaké? Našel bys nějakou u sebe nebo u svých blízkých? Co Tě dokáže naštvat, rozesmutnit? Co Ti udělá radost? Jak to vypadá, když se rozzlobíš?

- **Sociální vztahy**

Vhodné otázky pro dítě: Máš kamarády i mimo školu? Jak s nimi trávíš čas? Jací jsou Tvoji rodiče a sourozenci? Máš prarodiče? Jací jsou? Děláte něco společně? Když by sis mohl vybrat ideálního kamaráda, jaký by byl? A jak byste spolu trávili čas?

- **Komunikace**

Vhodné otázky pro dítě: Mluvíš rád s ostatními? Za jakých situacích se Ti dobře mluví? Umíš říct ne, pokud s něčím nesouhlasíš? Umíš říct, co by jsi chtěl nebo potřeboval?

- **Učení se**

Vhodné otázky pro dítě: Co ty a škola? Jaká je Tvá škola? Co tam máš rád? Jaký čas ve škole je Ti dobře? Co je první věc, když přijdeš domů ze školy?

- **Selfmanagement/sebeřízení**

Vhodné otázky pro dítě: Poznáš na sobě, když Ti začíná být psychicky špatně? Máš nějaké triky jak to zvládnout? Zkus si vzpomenout na poslední situaci, a jak si ji zvládnul?

- **Měkké kompetence**

Vhodné otázky pro dítě: Jak reaguješ, když se kamarádi nebo blízcí hádají? Jak reaguješ na ostatní, když jsi naštvaný? Co děláš, když po Tobě něco paní učitelka chce a Tobě se zrovna nechce moc ustoupit?

- **Práva**

Vhodné otázky pro dítě: Víš, že máme všichni nějaká práva a povinnosti? Uměl bys mi vyjmenovat některá Tvá práva a povinnosti? Umíš popsat nějaké věci, které by se neměli dít dětem ve Tvém věku?

- **Volný čas**

Vhodné otázky pro dítě: Je nějaká aktivita, která Tě zajímá, a chtěl bys ji vyzkoušet? Máš nějaké kroužky? Co rád děláš, když máš volno?

- **Zdravotní stav a zajištění zdravotní péče**

Vhodné otázky pro dítě: Cítíš se zdravý? Byl si s rodiči u nějakého doktora? Bereš nějaké léky, a víš, na co jsou?

Mapování rodičovských kompetencí

- **Základní péče**

Vhodné otázky pro rodiče: Jaká je atmosféra ve vaší domácnosti mezi členy rodiny? Chodí Vaše dítě pravidelně do školy? Máte dostatek financí na potřeby dítěte?

- **Zajištění bezpečí a ochrany**

Vhodné otázky pro rodiče: Bydlíte v bezpečné lokalitě? Dokážete dítěti zajistit bezpečí a ochranu, pokud je nějaká krizová situace třeba doma nebo ve škole? Obrátí se dítě na vás, když se cítí v nebezpečí? Stala se někdy taková situace?

- **Citová vřelost**

Vhodné otázky pro rodiče: Myslíte si, že je Vaše dítě šťastné, jak se to projevuje? Chválíte dítě, když se mu něco podaří? Jak ho chválíte? Jak mu projevujete svoji radost? Jak to děláte, když chcete svému dítěti projevovat emoce, city?

- **Stimulace a podněty**

Vhodné otázky pro rodiče: Jak s dítětem trávíte volný čas? Víte, co ho baví? Trávíte s dítětem dost času? Chtěli byste v tomto něco změnit?

- **Vedení a hranice**

Vhodné otázky pro rodiče: Máte v rodině nějaká pravidla? Je dítě schopné respektovat stávající či nová pravidla? Umíte uklidnit vaše dítě, když je rozzlobené? Jak to děláte? Jak reagujete, když vás dítě neposlechne při zadání úkolu?

- **Pravidelný režim**

Vhodné otázky pro rodiče: Chodí vaše dítě pravidelně do školy? Jaké má aktivity potom? Stanovujete všem dětem stejná pravidla? Daří se to? A jak?

- **Zvládání krizí**

Vhodné otázky pro rodiče: Poznáte, když je vaše dítě v krizi? Podle čeho to poznáte? Jak reagujete, když vidíte, že se vaše dítě necítí psychicky dobře? Chtěli byste řešit téma zvládání krizí u vašeho dítěte?

- **Individuální přístup**

Vhodné otázky pro rodiče: Kolik je v domácnosti dětí? A jaké mají vztahy? Kolik máte na děti prostoru? Je možné péči rovnoměrně rozdělit? Dokážete říct něco konkrétně o každém dítěti, co je typické pro něho?

- **Používání nenásilných výchovných prostředků**

Vhodné otázky pro rodiče: Jaké používáte tresty, když dítě udělá něco opravdu vážného? Jak reagujete a řešíte sourozenecké konflikty?